

УДК 023:331.4]:005.95/96]](477)(045)
DOI: 10.36273/2076-9555.2022.2(307).37-42

Тетяна Сафонова,
кандидат наук із соціальних комунікацій,
старший викладач кафедри інформаційної, бібліотечної
та архівної справи ХДАК,
e-mail: frau.safon@ukr.net

Ірина Коханова,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інформаційної,
бібліотечної та архівної справи ХДАК,
e-mail: i-kohanova@ukr.net

Менеджмент безпеки профдіяльності в бібліотеках України

Статтю присвячено осмисленню питання менеджменту безпеки профдіяльності в бібліотеках України з позиції соціальної та психологічної безпеки в галузі. Розкрито проблеми та сучасні тенденції менеджменту безпеки бібліотечної діяльності, а також питання нормативно-правового забезпечення бібліотечної сфери.

Зауважено, що соціально-психологічний аспект управління охороною праці потребує особливої уваги, оскільки наявна суперечність між нормами й стандартами професійного бібліотечного середовища та умовам функціонування книгозбірень, з одного боку, й потребою підвищення ефективності роботи персоналу — з іншого.

Визначено, що нині сфера охорони праці перебуває на стадії значних перетворень. Паралельно з традиційними формами та методами набувають поширення нові моделі й принципи управління безпекою праці в бібліотеках, як-от Концепція реформування системи управління охороною праці в Україні, що базується на міжнародно визнаних стандартах і рекомендаціях та є основою для запровадження національної системи управління безпекою й гігієною праці, сформованої на принципах запобігання виробничим ризикам і заохочення до створення безпечних та здорових умов праці.

Наголошено, що інноваційну діяльність у сфері соціального захисту населення має бути спрямовано на постійне вдосконалення та розвиток нормативно-правової бази, що, зі свого боку, сприятиме виявленню й нейтралізації негативних чинників бібліотечної праці. Визначено пріоритетні напрями діяльності, які слід віддзеркалити у плані заходів щодо запобігання, визначення та усунення негативних факторів бібліотечної роботи. До таких завдань належать: постійне поліпшення умов праці, доведення їх до показників, близьких до нормативних; зниження професійного ризику до фактично прийнятних рівнів; формування корпоративної та поведінкової культури в колективах. Першорядним має стати принцип: важливіше працювати безпечно, ніж працювати вигідно чи продуктивно.

Підсумовано, що зміна напрямів бібліотечної діяльності за подальшого розвитку інформаційного суспільства потребує проведення спеціальних досліджень і розроблення комплексу нормативно-правових документів для створення безпечних умов праці в бібліотеці.

Ключові слова: бібліотека; бібліотечна справа; менеджмент безпеки; соціальна безпека; психологічна безпека; нормативно-правове забезпечення бібліотечної діяльності

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток сучасного інформаційного простору суттєво впливає на різноманітні сфери діяльності бібліотек. В умовах трансформаційних змін потребують розв'язання проблеми організації професійно-діяльнісного середовища бібліотеки та управління ним, зокрема питання менеджменту безпеки бібліотечної діяльності. Це завдання вимагає досліджень щодо становлення, формування та подальшого розвитку нормативних інформаційних ресурсів із питань охорони праці в книгозбірнях, а також досліджень, спрямованих на поліпшення умов роботи бібліотечних установ. Зміна діяльності бібліотечних працівників, пов'язана з трансформацією притаманних книгозбірні функцій, проходить в умовах погіршення умов праці, що спричинено використанням новітніх технологій і складних пристроїв. Розв'язання цієї проблеми допоможе подолати суперечності

між потребами сучасного суспільства та розвитком бібліотеки. Слід зосередити увагу на соціопсихологічному аспекті управління безпекою праці, оскільки наявні розбіжності між невідповідністю норм і стандартів професійного бібліотечного середовища умовам функціонування книгозбірень, з одного боку, та потребою підвищення ефективності праці персоналу — з іншого.

Мета статті — розглянути проблеми та сучасні тенденції менеджменту безпеки профдіяльності в бібліотеках України в соціопсихологічному аспекті.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. На сучасному етапі питання, пов'язані з розвитком і функціонуванням професійного бібліотечного середовища досліджували Т. Біла [1], О. Бобришева, Е. Бруй [2], Н. Грабар, В. Жукова, В. Зуб [5], Т. Кулієва [6], В. Медведєва, Н. Муха-

мед'яров, Т. Сафонова [13], Т. Ткаченко, О. Швидка, С. Шуляк. Стан охорони праці з урахуванням специфіки бібліотечної роботи вивчали українські (О. Онищенко, С. Кулешов, М. Слободяник, А. Чачко, Б. Котов, П. Ізуїта, В. Жукова) та іноземні (Ф. Ерісман, О. Пресс, О. Марзеев, Б. Володін) фахівці. На підґрунті аналізу цих праць підсумовано, що бібліотечний соціальний інститут має певний комплекс норм і правил поведінки, а також моделі та принципи управління, що стосуються суб'єктів виробництва й використання інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Менеджмент системи безпеки — це система наукових знань і досвіду забезпечення безпеки, втілених у діяльності професійних управлінців для досягнення мети системи безпеки через використання праці, інтелекту та мотивів поведінки людей. До законодавчої та науково-методичної бази менеджменту безпеки насамперед належить Конституція України, а також законодавчі й підзаконні акти, що регламентують правовідносини у сфері підприємництва та безпеки. Серед них: закони України "Про захист інформації в автоматизованих системах" (1994), "Про підприємства в Україні" (1991), "Про службу безпеки України" (1992), а також норми й положення статуту установи, що стосуються безпеки діяльності [9].

Нині сфера охорони праці перебуває на етапі значних перетворень. Паралельно з традиційними формами та методами управління набувають поширення нові моделі й принципи управління безпекою, зокрема концепція щодо менеджменту гігієни та безпеки праці, що базується на міжнародно визнаних стандартах і рекомендаціях.

Успіх будь-якої галузі суспільної діяльності безпосередньо залежить від її нормативно-правового забезпечення. Не є винятком і бібліотечна справа. Лише останніми десятиліттями в Україні вдалося сформулювати власну нормативно-правову базу, що дає змогу вирішувати питання, пов'язані з охороною праці в бібліотечних, музейних та архівних установах [7—12].

До нормативно-правових актів, які регулюють бібліотечну діяльність в Україні, належать: міжнародні акти, ратифіковані Україною; Конституція України; закони України; підзаконні акти (укази Президента України, постанови та розпорядження КМУ, міжгалузеві й галузеві документи); локальна бібліотечна організаційно-правова, рекомендаційна та нормативно-технологічна документація (бібліотечні статuti, колек-

тивні договори, положення, інструкції, правила, переліки, накази тощо) [10; 11].

Основоположним документом з охорони праці в Україні є Конституція, ухвалена 28 червня 1996 р. Ст. 3 визначає людину, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпеку найвищою соціальною цінністю. Гарантування дотримання прав і свобод людини є головним обов'язком держави та становить зміст і спрямованість її діяльності.

У низці статей Конституції України (ст. 24, 43, 45, 46) держава гарантує громадянам право на безпечні й здорові умови праці, відпочинок, охорону здоров'я; медичну допомогу та медичне страхування; соціальний захист, що охоплює право на підтримку в разі повної, часткової чи тимчасової втрати працездатності тощо.

Реалізацію конституційних прав громадян на безпечні й здорові умови праці забезпечує система інших законодавчих актів України (Кодекс законів про працю України, який було ухвалено 10 грудня 1971 р. та істотно доповнено впродовж 1972—2012 рр.; закони України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1992 р., "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності (ст. 1—55)", "Про відпустки" від 15 листопада 1996 р., "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" (ст. 4—8, 10, 20—21, 25—26, 45, 48), що регулює суспільні відносини у сфері забезпечення санітарно-епідемічної ситуації, визначає відповідні права та обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби й здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні, "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку" (ст. 5, 10, 13, 81).

У Законі України "Про бібліотеки і бібліотечну справу" (ст. 26—30) [3] питанням охорони праці відведено одне з провідних місць. Держава бере на себе турботу про розвиток і функціонування бібліотечних установ, надає та захищає соціальні гарантії працівників (ст. 30). На бібліотечних фахівців, незалежно від форм власності та статусу установи, поширюються гарантії, регламентовані законодавством про працю, соціальне страхування й пенсійне забезпечення.

Для вирішення питань, пов'язаних з охороною праці в бібліотеках, використовують й інші законодавчі акти, зокрема закони України "Про цивільну оборону України" (ст. 1—3, 5, 6, 8,

11—14, 16), "Про колективні договори і угоди" (ст. 7—8), "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" (ст. 19—21, 28, 30) та інші.

Важливим напрямом розвитку нормативно-правового забезпечення бібліотечної діяльності є законодавче закріплення положень, що визначають статус бібліотекарів як однієї з основних ланок інформаційного простору.

Проект Трудового кодексу в частині охорони праці спрямовано на адаптацію вітчизняного трудового законодавства до Європейської соціальної хартії та інших міжнародних нормативних документів, зокріплення Загальної декларації прав людини, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права, конвенції й рекомендації Міжнародної організації праці.

Новий варіант Трудового кодексу спрямовано на забезпечення захисту інтересів роботодавців і працівників в умовах ринкової економіки. Зокрема, значно розширено коло заходів щодо створення належних умов праці та відпочинку й модифіковано норми трудового права, які містяться в різних нормативних документах. Водночас не всі положення Проєкту є доконаними, а отже потребують подальшого опрацювання.

Сучасні бібліотечні системи організовано в такий спосіб, що їх використання провокує інформаційний стрес, який призводить до стану невизначеності, сумнівів, збентеженості та розгубленості, а робота з електронними документами й засобами доступу до них створює для персоналу бібліотек нове коло проблем соціального, технологічного, фізіологічного та психологічного характеру. Ці чинники свідчать, що врегулювання трудових відносин у бібліотечних установах слід розглядати, відштовхуючись насамперед від психофізіологічної класифікації бібліотечної діяльності, від тих реальних психологічних навантажень, які щоденно витримують бібліотечні працівники. Інакше кажучи, вкрай важливо, щоб у сучасному бібліотечному законодавстві було віддзеркалено морально-психологічні, психофізіологічні аспекти професійної діяльності бібліотекарів, адже ці чинники суттєво впливають на їхню працездатність, самопочуття та здоров'я.

Окремої уваги варті документи, що регулюють санітарно-гігієнічні норми, стандарти бібліотечної діяльності, гарантують соціальний захист працівників. Ці питання набувають особливої актуальності через широке застосування в бібліотечних установах електронної та копіювально-множильної техніки. У цьому контексті

подальшого вдосконалення потребують: Правила охорони праці для працівників бібліотек [10]; Порядок проведення медичних оглядів працівників певних категорій; Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин та інші документи.

Інноваційну діяльність у сфері соціального захисту має бути спрямовано на постійне вдосконалення та розвиток нормативної бази, що сприятиме виявленню та нейтралізації негативних чинників бібліотечної праці. Зокрема, ґрунтовнішого впорядкування потребують умови праці операторів копіювально-множильної техніки, а також співробітників, які проводять реставрацію та консервацію документів. Ймовірно, саме ці види діяльності потрібно внести до переліку професій зі шкідливими умовами праці [4].

План заходів із профілактики та зниження травматизму в бібліотечній галузі може бути таким:

1. Регулярне спостереження за умовами праці.
2. Постійний моніторинг стану здоров'я працівників (попередні та періодичні медогляди, групи диспансерного нагляду, цільові медогляди).
3. Систематичне інформування працівників про наявний ризик порушення здоров'я, заходи його захисту й профілактики.
4. Пропаганда здорового способу життя (боротьба зі шкідливими звичками, фізкультура та інші заходи оздоровлення).

До пріоритетних напрямів діяльності, які доцільно відобразити в зазначеному Плані, належать такі:

- 1) постійне поліпшення умов праці, доведення їх до показників, близьких до нормативних;
- 2) зменшення професійного ризику до реально прийнятних рівнів;
- 3) формування в колективах корпоративної й поведінкової культури, дотримання принципу: працювати безпечно важливіше, ніж працювати вигідно чи продуктивно;
- 4) здійснення соціальних заходів, у тому числі соціальне страхування працівників від професійних захворювань, санітарно-побутового та лікувально-профілактичного обслуговування;
- 5) виділення необхідних фінансів і матеріальних ресурсів з метою охорони праці [11].

Окресленій проблемі можуть зарадити й такі заходи:

— ухвалення нових нормативно-правових актів, що регулюватимуть підвищені гігієнічні вимоги до обладнання, яке входить до комп'ютерних систем. Ці норми дали б змогу захищати

організм і психіку людини від шкідливих впливів сучасних інформаційних технологій;

— розроблення нормативної документації та методичних рекомендацій, що сприятиме підвищенню захисних сил людського організму й зниженню негативного впливу довкілля;

— законодавче розв'язання питання про прорівняння роботи бібліотекарів за ПК до праці операторів комп'ютерного набору, які мають особливий режим;

— введення нових, суворіших правил користування комп'ютерною технікою та механізмів контролю за дотриманням персоналом бібліотек санітарно-гігієнічних норм;

— розроблення відповідних регламентів, що передбачатимуть організацію та проведення заходів із формування інформаційної культури бібліотекаря, читача тощо [4].

Одним із найважливіших аспектів менеджменту, від якого залежить безпека в організації та без якого неможливе життя будь-якого колективу, є управління конфліктами. Зіткнення в колективі, особливо бібліотечному, де працюють переважно жінки, відбуваються через особливості психоемоційного стану колег. Найчастіше причиною непорозумінь стають не інформаційні та структурні чинники, а відносини працівників та їхня поведінка. Створення сприятливого психологічного клімату в колективі є одним із найголовніших завдань профілактики конфліктів. На рівні бібліотеки методами стрес-менеджменту мають бути такі: підтримка з боку колективу, заняття з профілактики стресу й управління ним, навчання співробітників методикам релаксації,

доцільно також створити куточок відпочинку для психологічного розвантаження бібліотечних працівників.

Висновки. Модернізація бібліотечної діяльності в умовах подальшого розвитку інформаційного суспільства потребує проведення спеціальних досліджень і розроблення комплексу нормативно-правових документів для створення безпечних умов праці.

Сучасний стан бібліотечно-інформаційної сфери характеризується неналежним матеріально-фінансовим забезпеченням, зростанням інформаційного та інтелектуального навантаження та конфліктогенності в трудових колективах; суттєвий негативний вплив здійснюють психофізіологічні та соціально-психологічні чинники, що значно погіршує умови праці. Аналіз нормативно-правових документів із питань охорони праці свідчить, що увагу фахівців насамперед спрямовано на розроблення нормативних документів щодо інженерно-технічного персоналу, а проблеми, безпосередньо пов'язані з бібліотечними процесами й технологіями, з погляду охорони бібліотечної праці належним чином не розроблено. Саме тому менеджмент безпеки та правове підґрунтя безпеки бібліотечної діяльності в Україні є актуальним та своєчасним питанням. Розширення кола заходів щодо створення належних умов праці та відпочинку, зменшення фізичного й інформаційного навантаження та напруження стали б значним поштовхом для забезпечення й реалізації конституційного права працівників бібліотек України на здорову й безпечну діяльність.

Список використаних літератури та джерел

1. Біла Т. Актуальні психологічні якості бібліографа та вимоги до професії інформаційного працівника на сучасному етапі / Т. Біла // Вісник Львівського університету. Серія: Книгознавство, бібліотечознавство та інформаційні технології. — 2012. — Вип. 7. — С. 244—253.
2. Бруй Е. Профессиональный стресс в деятельности библиотечных специалистов / Е. Бруй // Культурная жизнь Юга России. — 2016. — № 2. — С. 142—146.
3. Жукова В. П. Формування концепції професійно-діяльнісного середовища в бібліотеках / В. П. Жукова // Вісник Харківської державної академії культури : збірник наукових праць. — Харків, 2006. — Вип. 17. — С. 182—188.
4. Про бібліотеки і бібліотечну справу : закон України від 27.01.1995 № 32/95-ВР. — Режим доступу: https://kodeksy.com.ua/pro_biblioteki_i_bibliotechnu_spravu.htm. — Назва з екрана.
5. Зуб В. Нормативно-правове забезпечення бібліотечної діяльності: необхідність удосконалення / В. Зуб, М. Дем'яненко // Бібліотечознавство. Документознавство. Інформологія. — 2015. — № 1. — С. 27—36.
6. Кулієва Т. Сучасний менеджер бібліотеки / Т. Кулієва // Вісник Книжкової палати. — 2015. — № 7. — С. 27—29.
7. Куликов Г. Безопасность жизнедеятельности : учебное пособие / Г. Куликов. — Режим доступа: www.spsl.nsc.ru/fulltext/UCHEBNIKI/uchebn20. — Загл. с екрана.
8. Лебідь Т. Життєдайний відпочинок: як правильно відключати мозок / Т. Лебідь. — Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2019/06/30/237379/>. — Назва з екрана.
9. Михайлова С. Менеджмент : навчальний посібник / С. Михайлова. — Вінниця : Нова книга, 2006. — 416 с.
10. НПАОП 92.0-1.03-13. Правила охорони праці для працівників бібліотек // Будстандарт Online. — Режим доступу: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=51241. — Назва з екрана.

11. *Про затвердження Правил охорони праці для працівників бібліотек* : наказ від 12.12.2012 № 1398 // Міністерство надзвичайних ситуацій. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0041-13>. — Назва з екрана.
12. Романчук А. Системний менеджмент охорони труда на підприємстві. Моделі управління: Ч. 1. / А. Романчук. — Ільичевск, 2010. — 236 с. — Режим доступу: http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/Романчук_Системний-менеджмент-в-ОП_укр.pdf. — Загл. с екрана.
13. Сафонова Т. Професійно значущі якості бібліотечних фахівців: психологічний аспект / Т. Сафонова // Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матеріали міжнародної наукової конференції 21—22 листоп. 2019 р. — Харків : ХДАК, 2019. — С. 129—130.

Tetiana Safonova,

*PhD of Social Communications,
Senior Lecturer of the Department of Information,
Library and Archival Affairs of the KhSAC*

Iryna Kokhanova,

*PhD of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Information,
Library and Archival Affairs of the KhSAC*

Professional safety management in libraries of Ukraine

The article is devoted to understanding the issue of occupational safety management in Ukrainian libraries from the point of view of social and psychological safety. The problems and trends of library safety management are revealed in the issues of regulatory and legal support in the library sphere.

It is indicated that the socio-psychological aspect of labor safety management needs special attention, since there is a contradiction between the inconsistency of norms and standards of the professional library environment with the conditions for the functioning of libraries, on the one hand, and the need to improve the efficiency of staff, on the other.

It is determined that currently labor protection is at the stage of significant transformations. Along with well-known forms and methods of management, new models and principles of security management are widely distributed. The concept of hygiene and safety management, based on internationally recognized standards and recommendations, replaces the formed traditional forms and methods of labor protection management in Ukraine.

It is concluded that innovative activities in the field of social protection should be aimed at continuous improvement and development of a regulatory framework that promotes the identification and neutralization of negative factors of library labor. Priority areas of activity have been proposed that should be reflected in terms of measures to prevent, identify and neutralize the negative factors of library labor, to which: continuous improvement of working conditions, bringing them to indicators close to regulatory; reduction of professional risk to actually acceptable levels; The formation of corporate and behavioral culture in the teams, the principle is to work safely more importantly, than to work is profitable or productively different.

It is concluded that changing the conditions of library work in the further development of the information society require special research and development of a set of relevant legal documents to create conditions for safe work in the library.

Keywords: library; library business; security management; social security; psychological security; normative-legal provision of library activity

References

1. Bila T. (2012). Aktualni psyholohichni yakosti bibliohrafa ta vymohy do profesii informatsiinoho pratsivnyka na suchasnomu etapi. *Visnik Lvivskogo universitetu. Seriya: Knigoznavstvo, bibliotekoznavstvo ta informacijni tehnologiyi*, 7, pp. 244—253.
2. Brui E. (2016). Professyonalnii stress v deiatelnosti byblyoteknikh spetsyalystov. *Kulturnaia zhyzn Yuha Rossyy*, 2, pp. 142—146.
3. Zhukova V. P. (2006). Formuvannia kontseptsii profesiino-diiialnisnogo seredovyscha v bibliotekakh. *Visnik Harkivskoyi derzhavnoyi akademiyi kulturi : zbirnik naukovih prac*, 17, pp. 182—188.
4. *Pro biblioteki i biblioteknu spravu : zakon Ukrainy vid 27.01.1995 № 32/95-VR* (2019), [online]. Available at: https://kodeksy.com.ua/pro_biblioteki_i_biblioteknu_spravu.htm.
5. Zub V. & Demianenko M. (2015). Normatyvno-pravovoe obespechenye byblyoteknoi deiatelnosti: neobkhodymost usovershenstvovaniya. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, 1, pp. 27—36.
6. Kulieva T. (2015). Suchasnyi menedzher biblioteki. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 7, pp. 27—29.
7. Kulykov H. (2022). *Bezopasnost zhyznedeiatelnosti : uchebnoe posobie*, [online]. Available at: www.spsl.nsc.ru/fulltext/UCHEBNIKI/uchebn20.
8. Lebid T. (2022). *Zhyttiedainyi vidpochynok: yak pravylno vidkliuchaty mozok*, [online]. Available at: <https://life.pravda.com.ua/society/2019/06/30/237379/>.
9. Mykhailova S. (2006). *Menedzhment : navchalnij posibnik*. Vinnytsia: Nova knyha.

10. NPAOP 92.0-1.03-13. *Pravyla okhorony pratsi dlia pratsivnykiv bibliotek* (2013), [online]. Available at: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=51241.
11. *Pro zatverdzhennia Pravyl okhorony pratsi dlia pratsivnykiv bibliotek* : nakaz vid 12.12.2012 № 1398. (2013), [online]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0041-13>.
12. Romanchuk A. (2010). *Systemnyi menedzhment okhrani truda na predpriyatuu. Modely upravleniia: Ch. 1.* Ylychevsk, [online]. Available at: http://opcb.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/09/Romanchuk_Systemnyi-menedzhment-v-OP_ukr.pdf.
13. Safonova T. (2019). *Profesiino znachushchi yakosti bibliotechnykh fakhivtsiv: psykhologichnyi aspekt. Kulturolohiia ta sotsialni komunikatsii: innovatsiini stratehii rozvytku : materialy mizhnarodnoi naukovoyi konferenciyi 21—22 listop. 2019 r.* Kharkiv: KhDAK, pp. 129—130.

Надійшла до редакції 11 грудня 2021 року

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК: 35.078.3(477)(045)

DOI: 10.36273/2076-9555.2022.2(307).42-47

Анна Баранецька,

кандидат наук із соціальних комунікацій,

доцент кафедри соціальних комунікацій

та інформаційної діяльності факультету журналістики

Запорізького національного університету,

e-mail: anabaranetska@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7621-6313>

Інформаційна діяльність: інтерпретація явища в контексті бізнесу

У статті проаналізовано феномен інформаційної діяльності в контексті бізнесової сфери. Інформаційну справу схарактеризовано як поліфункціональне явище. Розкрито поняття "інформаційна діяльність" з позиції її видів та мети. Визначено різні напрями втілення інформаційної діяльності в бізнесі. Проінтерпретовано поняття інформаційних потреб. Запропоновано своєрідний алгоритм забезпечення інформаційних потреб компанії та компанією. Інформаційну діяльність підприємства осмислено як забезпеченість його інформаційних запитів для ефективного функціонування, а також як засіб розбудови внутрішньоорганізаційних відносин.

Інформаційну діяльність розглянуто з позиції створення відповідного інформаційного продукту та налагодження зв'язків із різними групами громадськості, зокрема споживачами. Описано дві групи громадськості для бізнес-організацій (зовнішня та внутрішня). Подано поняття бізнес-інформації як складника бізнес-процесу. Репрезентовано типи джерел бізнес-інформації, висвітлено практики інформаційного ресурсу, а також можливі варіанти забезпечення інформаційних потреб. Зауважено про значущість концепції створення електронного уряду — *e-Government* — як важливого сучасного інформаційного ресурсу. Визначено два рівні інформаційних потоків у бізнес-компаніях. Засоби масової інформації та, зокрема, корпоративні медіа розглянуто як потужний канал здійснення інформаційної діяльності в напрямі комунікативної взаємодії зі споживачами. Виявлено ендогенний та екзогенний вектори забезпечення інформаційних потреб бізнесових структур; процес реалізації інформаційних запитів компанії репрезентовано як дихотомічний.

Ключові слова: інформація; бізнес-процес; інформаційна діяльність; інформаційний супровід; інформаційне забезпечення; бізнес-інформація; джерела бізнес-інформації; інформаційні потреби; інформаційний ресурс; інформаційний продукт

Постановка проблеми. Актуалізацію вивчення порушеного питання зумовлено сучасним розвитком суспільства та відповідними тенденціями функціонування в ньому сфери бізнесу. Сьогодні інформація є центральною категорією, що репрезентує і власне знання, і спосіб його трансляції та отримання. Вона потрібна як ресурс, що надходить із різних джерел для здійснення операцій усередині компанії, як засіб налагодження відповідних внутрішніх взаємодій, а також як продукт компанії. Завдяки цьому феномену реалізується низка процесів у соціальних

взаємозв'язках, зокрема комунікативних. У бізнесових структурах інформаційне забезпечення є базовою компонентою організації функціонування в різних напрямках і рівнях. Багатоаспектність проявів (поліфункціональність) інформаційної діяльності потребує осмислення базових засад, шляхів і напрямів її здійснення з метою формулювання певного алгоритму цих процесів у бізнес-компаніях.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій.

Теоретико-методологічною базою дослідження слугували праці С. Дорогих, Л. Коваленко, Б. Кор-